

Az ábrát még egy dologgal érdemes kiegészíteni aszerint, hogy a pénzügyi piacok szolgáltatásait, vagyis a két fél közötti hatékony közvetítést milyen szereplők hajtják végre:

A pénzügyi piacokat működtető szereplők elsődleges célja a tőketranszformáció, ezen keresztül pedig a profitszerzés, amit úgy tudnak elérni, hogy a többi szereplőtől közvetlen jutalékot vagy marzsot szednek be, annak fejében, hogy a piaci ügyleteket a szereplők nevében és megbízásával végrehajtsák.

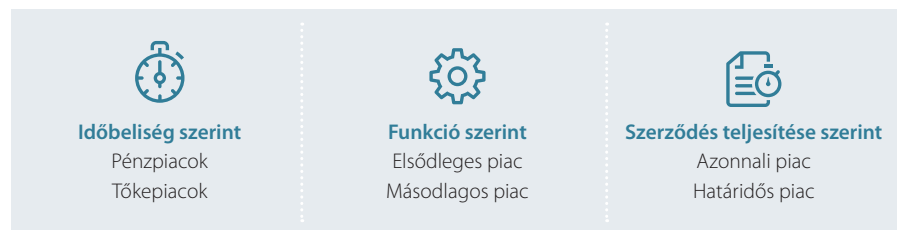

Köszönhetően annak, hogy a bankok, vagy egyéb pénzügyi közvetítők (brókercégek) elsődleges célja a profitszerzés, gyakran kerülnek negatív megítélés alá azzal a váddal, hogy csak a saját marzsuk érdekli őket. Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy az a szakértelem és piacismeret, ami ezeknél a közvetítőknél összpontosul, legtöbb esetben nagyobb megtakarítást jelent a szereplők számára, mint a megfizetett jutalék.

Ezzel a leegyszerűsített ábrával azt próbáltam bemutatni, hogy milyen szerepet töltenek be az eredeti felépítésük szerint a pénzügyi piacok, amit gyakran neveznek a gazdaság motorjának manapság, miután egy nap alatt több, mint 1000 milliárd dollár tőkemozgást kezelnek.

1.2. A pénzügyi piacok csoportosítása

A pénzügyi piacokat sok szempontból tudjuk csoportosítani, az alábbi módon:

Kereskedés tárgya szerint:

1.2.1 Időbeliség szerint

Pénzpiacnak nevezzük azon termékek kereskedési helyszínét, melyek lejáratát nem hosszabb 1 évnél. Vagyis ide tartoznak a néhány napos kölcsönök vagy a féléves hiteltermékek is. Fő jellemzője, hogy a kölcsönök forrása itt nem csak megtakarítás lehet, hanem még el nem költött jövedelem is.

- legfontosabb eszközei:
 - rövid lejáratú bankbetétek
 - rövid lejáratú bankhitelek
 - kereskedelmi váltók
 - kincstárjegyek és egyéb, éven belüli lejáratú állampapírok
 - pénzügyi alapok
- legfontosabb közvetítők a kereskedelmi bankok

2. A kötvények szerepe a tőkepiacon

2.1. A kötvény bemutatása

A kötvényt hitelviszonyt megtestesítő értékpapírnak nevezzük, ami azt jelenti, hogy a kötvény vásárlója tulajdonképpen egy kölcsönt biztosít a kötvény kibocsátójának, vagyis előre megegyezett kamaton kölcsönadja a pénzt egy intézménynek vagy vállalatnak annak fejében, hogy később ezért kamatot fog kapni.

Közgazdasági megfogalmazásban *a kötvény olyan értékpapír, amelynek kibocsátója arra vállal kötelezettséget, hogy a kötvényben megjelölt pénzüsszeget, annak előre meghatározott kamatát a kötvény jogosultjának adott időben és módon megfizeti. Lejárattal bíró, hitelviszonyt kifejező értékpapír.*

Ahogy egy háztartásban, úgy az állami vagy önkormányzati gazdálkodásban, vagy akár egy vállalat bizonyos életszakaszában is előfordul, hogy többet költenének el, mint amennyi az adott időszakra vonatkozó bevétel. Ilyenkor a háztartásban kölcsönt veszünk fel, vagy kölcsönkérünk, ugyanakkor az említett intézmények megtehetik, hogy a hiányt (deficitet) kötvénykibocsátással fedezték. Ehhez arra van szükség, hogy megfelelő bizalom legyen irántuk a piacon, megfelelő áron (vagyis hozam ígérettel) bocsássák ki a kötvényt, hogy legyen rá érdeklődés.

Annak ellenére, hogy a kötvénypiaccal kapcsolatban sokan egy nehezen átlátható piacra és termékre asszociálnak, maga a kötvény felépítésében egyszerű instrumentumnak tekinthető, különösen a részvénnyel összehasonlítva. Miután a részvény egy tulajdonrész és ahhoz kapcsolódó számos jogot foglal magában, az értékelése is a teljes cég átvilágítását vonja maga után. Ehhez képest egy normál kötvény csupán egy szimpla megegyezést takar, amelyben az egyik fél kölcsönad pénzt a másik félnek. Tény, hogy a kötvényeknek lényegesen nagyobb termékskáláját ismerhetjük, mint a részvényeknek.

A kötvény legfőbb célja tehát, hogy a kibocsátója forráshoz jusson. Ehhez az elsődleges piacon egy kötvénykibocsátást kell kezdeményeznie, ahol el kell döntenie, hogy nyilvánosan, vagy zártkörűen bocsátja ki az értékpapírt. Az első esetben a vevői kört nem korlátozza, vagyis bárki megvásárolhatja a papírjait, míg zártkörű kibocsátásnál jellemzően egy előre meghatározott kör számára értékesíti az értékpapírokat. A kötvény elsődleges tulajdonjogát jegyzéssel, vagy aukciós eljárásban lehet megszerezni, ami csak írásban érvényesíthető.

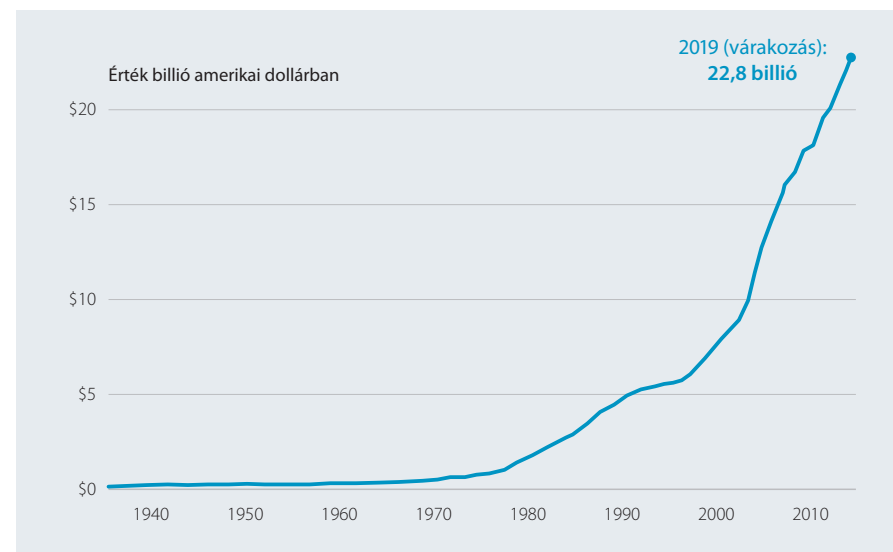
Amennyiben nyilvános kibocsátású kötvényről van szó, akkor ezeknek az értékpapíroknak aktív másodpiaci kereskedése alakulhat ki, vagyis a kötvényeket ugyanúgy lehet adni és venni, mint a részvényeket, nem feltétlenül szükséges az eredetileg meghatározott futamidő teljes hosszában megtartani azokat. A másodpiacon folyamatosan változó árakon lehet kereskedni, amit a kibocsátó helyzetének alakulása mellett a hozamkörnyezet és a befektetői hangulat is befolyásol (lásd. 6. fejezet).

„Treasury Note“-okat 1 éves lejáratral bocsátották ki a Nagy-Britannia ellen vívott 3 éves háború fedezetéül 1812 és 1815 között. Ennek az értékpapírnak az érdekessége, hogy a kamatát éves 52/5 százalékban határozták meg, aminek számítása azon alapult, hogy a 100 dolláros névértékre napi 1,5 centet fizet. Természetesen a kamatfizetés itt sem naponta történt, csak lejáratkor, vagyis az egy év elteltével. A teljes időszak alatt összesen 37 millió dollárnyi kincstárjegy került kibocsátásra, ami kevesebb, mint 2019-ben egy átlagos magyar 3 hónapos diszkont kincstárjegy egyszeri kibocsátási mennyisége.

A következő évszázadban is elsősorban katonai esemény következtében születtek újabb és újabb kötvénykibocsátások, például a Mexikó elleni 1846/47-es háborúban, vagy az 1861-65 közötti amerikai polgárháborúban.

Valamennyi felsorolt kibocsátásra már az Egyesült Államok Pénzügyminisztériuma volt felhatalmazva, ugyanis 1789-ben hozta létre a Kongresszus ezt az intézményt azzal a céllal, hogy az USA mindenkor kormányának kiadásait és bevételeit kezelje. A szervezet ugyan felhatalmazást kapott arra, hogy deficit esetén finanszírozási eszközöket használjon (például kötvényt bocsásson ki), de ezt egészen az első világháborúig minden alkalommal jóvá kellett hagyni a Kongresszus döntéshozóinak. Az első világháború alatti jelentős deficitnövekedés és annak finanszírozási igénye vezetett oda, hogy a Pénzügyminisztérium szabad mozgásteret kapott egy előre meghatározott adósságplafonon belül, és csak az ezt meghaladó kibocsátásokat kellett jóváhagyni. Az első hivatalos adósságplafon 45 milliárd dollár volt. 2019-ben Donald Trump hosszas vita után elfogadtatta, hogy az amerikai adósságplafon 21 ezer milliárd (!) dollárra emelkedhessen.

Az amerikai adósságplafon alakulása

